

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Sextvm. Societatis Iesv dignitas à singulari vsu & exercitio virtutum
heroicarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

cum sanguinem, Austriacum prioris æmulum, heredemque dignissimum inuenisset. Et hæc quidem Sociorum aliquorum nonnulla ex plurimis delibata veriùs, quam narrata, nedum exaggrata prodigia, vt admirationem Societati parent, existimationemque concilient, non equidem postulo vel exspecto. Satis erit, si mirabili Deo in Sanctis suis gloriam & honorem, debitum mille titulis, vel hinc referre velint saltem illi, qui communi nobiscum CHRISTI sanguine sunt coniuncti.

Ezech. 1. Ille Ezechieli exhibitus in terrâ, iuxta fluuium Chobar, ventus turbinis, & ignis inuolvens, verbo elementa omnia plena prodigijs, non

Ezech. 2. quatuor istis quadrigæ diuinæ stipatoribus, sed vni similitudini gloriæ Domini seruebant. Triumphet, io! triumphet, & viuat inuidiat victor, mortisque debellator Dominus I E S V S: seruiant illius gloriæ creata omnia, vnius diuino nomini & honori famulentur elementa, & in his à Socijs patrata hæc admiranda; & qui hæc patrauere Socij, & tota demum Societas, solam sibi è tot gratis gratitudinem arrogans, conatu impensissimo, cultu demississimo, veneratione perpetuâ se submittat.

CAPVT SEXTVM.

*Societatis IESV dignitas à singulari vsu & exercitio virtutum heroicarum.**Dignitas virtutis.*

NEc vlla naturæ est dignitas sine luce; nec honor vllus est homini sine virtute. Lucem aufer ab optimis probatissimisque rebus, quis agnosceret? quis æstimabit? eandem concede, perstringent oculos animosque spectantium. Amœnus est vibransque virtutis splendor, mentemque videntium & specie suâ reficit, & accendit affectum. Nec Hesperum esse tam pulchrum, neque tam faustum Luciferum dicebat Aristoteles. Et quis me demum vel prohibeat pudor, aut metus impediât, eam non omnium quidem, sed Societatis vnius, quam celebrare proposui, commendare?

Non ego hîc adducam quæ Societati cum sanctissimis Religiosorum Ordinibus communia sunt & vsitata. non patientiam in aduersis; non in adeundis & propulsandis ab Ecclesiâ Fidei periculis fortitudinem inuictam atque constantiam; non Euangelicam, quam vocant, paupertatem, quibus excelluisse semper & etiamnum excellere Francisci Seraphicum, & Apostolicum Dominici Institutum, aliasque sanctissimas Religiosorum Familias, volentes gaudentesque cognoscimus. Non dicam maioris Dei gloriæ præfixum omnibus ex Instituto scopum; non seruandarum animarum curam contentionemque perpetuam; non orationis studium firmatum in Societate tot præfidijs, tot litteris & regulis inculcatum; non inde à tirocinio ad deuexum vsque senium, siue missione, siue cuiusquam priuilegio, disfidium bellumque cum naturâ perpetuum, quod ferali, felici tamen verbo, mortificatio nuncupatur. Sunt videlicet hæc aliaque quam plurima, sic vsitata nobis, vt sint fuerintque ante nos etiam alijs vsurpata. Quid ergo, quid

quid præcipuè nunc, cum agendum mihi de Societatis virtute, commemorem? illud nimirum quod, vt sit non alienum à ceteris, proprium certè intimumque ei esse, maiori, quàm vt ambigi possit, testimonio comprobatur.

Gregorius XIII. (nolo enim nisi alieno, & illo quidem non vulgari alicuius testimonio vti in re tantà) sicut erat pro commissâ sibi totius curâ Ecclesiæ in omnes eius partes intentus ac vigilans, operumque passim omnium diligens obseruator & custos; cum alia obseruaret in aliis, in Societate IESV tria potissimum, & illa, vt aiebat, singularia, nec passim obuia mirabatur. Tantam in tam variâ excellentique doctrinâ demissionem animi de se modestissimè sentientis; tantam, in nationum ingeniorumque diuersitate tantâ, vnionem conspirationemque voluntatum; tantam in tam viridi & viuidâ iuuentute continentiam à voluptatibus iis, quæ nimium quantum humano, etiam effeto, corpori dominantur. Neque miror ego, res hæc & conspicuas naturâ suâ, & cum rebus ad eò pugnantibus compositas, tam viuaci tamque suaui modo aduertisse sensum perspicacissimi Pontificis: nam quid illustrius, quid amœnitus est stellis cum noctis obscuro comparatis? tale quiddam est emipens emicansque ab animo nil ostendente sui, nil sibi arrogante doctrina. *Qui docti fuerint, inquebat ille, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudunt multos, quasi stella in perpetuas aternitates.*

Greg. XIII
tria in Sa-
cietate sin-
gulari ami-
rabatur.

Doctrina
cum humi-
litate est
stella in ob-
scuro.
Dan. 12.

Pacis aternæ signum est iris, speciosissimum illud inferioris ætheris ornamentum, delictum humani generis, & quoddam terræ quasi fidus, quo haud scio an pulchrius aliquod sit in cælo. At enim quot illa circulis est impleta? quot distincta coloribus? quot aucta corpusculis in infinitas propè guttulas distinctæ nubis? quàm illa aduerso soli opposita, & tamen amica? quàm pluuiâ, & tamen serena? quàm lucida, & non perstringens? quàm candens, & nihil adurens? Hoc videlicet signum est pacis illius quæ ex pugnantium licet animorum suauissimâ consensione contexitur, & in amorem admirationemque sui homines rapit. *Vide arcum, & benedic eum, qui fecit illum: valde speciosus est in splendore suo.* Nullus est color, quem non referat lux composita & permixta variè cum opaco: affectus animi nullus est, quem non eliciat amicum illud sanctumque discrimen, quo in vnus musicæ concordiam tot fides vocesque conueniunt. Et dubium videatur aut insolens, hanc in Societate IESV expressam, conspirantibus in vnum tot animis, tamque diuersis, suauissimè demiratum esse Gregorium, quæ vel furiosum aliquem menti reddere & conciliare posset sibi?

Animorū
vnio cum
ingenio-
rum varie-
tate, iris
est.

Eccli. 43.

Vibrat mare demisso in se sole perstrictum, candetque velut igneum, sed non ardet: lucent astra, imò ardent, sed sine fuligine, sine fumo: illustrat noctiluca stramen & scenum, sed non inflammat: ignem patitur tela amiantina, sed ad nitorem: aquis aliæ, flammis illa ekuitur, & adhibitis tot ardoribus inconsumpta constat sibi. Hæc naturæ prodigia sunt; sed illud est gratiæ, intactum etiam inter ignes seruare florem continentiæ; quod in Societatis IESV iuuentute tam integrâ Gregorius Papa mirabatur. Quæ quidem tria & olim vigiuisse semper, & vigere etiam-
num,

Castitas in
iuuentute
varius ex-
pressa.

num, quæ Dei benignitas est, inter Socios, si ostendero, & planiora multis & grauiora reddentur.

Doctrina cum humilitate adstruitur exemplis.

1. Cor. 2.

Potestne ergo submissius esse quidquam, quam, eminere cum possis, præire alteri nec posse, nec velle? aliquidne modestius, quam, cum multa noris, & multa peruideas, monstrante viam sapientiâ atque doctrinâ, sententiam numquam dicere, consilio numquam nedum iudicio adhiberi? quidquamne inter homines humile magis atque despectum, quam, humanarum diuinarumque rerum intima atque arcana cum videas, tradendis tantum primæ infantie elementis Fidei occupari? Atqui hoc magni Pauli & Apostolorum, hoc Ignatij & Sociorum est. ille nempe cum suis illis Deique Discipulis, & ex hoc mundi Doctoribus, audiuisset licet arcana verba, *Non iudicauit*, inquit, *me scire aliquid inter vos, nisi IESVM CHRISTVM, & hunc crucifixum.* hic verò, cum suo Xauerio, Fabro, Lainio, & pluribus hodieque doctissimis versatissimisque viris, paruulos sibi præ omnibus auscultatores exoptat, gaudetque tradendis Fidei & doctrinæ principiis, ad innocentis ætatulæ molestam balbutiem conformare vocem suam. Sapiebat, atque adeò loqui poterat, Xauerius aliquid humano maius; & tamen tintinnabulo coactum è publico agmen paruulorum trahebat post se ipse dux gregis, & præcentor sacri carminis ad elementa prima Fidei concinnati. Fabrum atque Lainium (cum essent Doctores Theologi à sanctâ Sede submissi, perorantes dicentesque sententiam suam in sacro illo cœtu totius sapientiæ Christianæ) stupuit Tridentum; sed & ipsos cum erudiendis iterum paruulis impensè vacantes etiam in publico videret vrbs Roma, in venerationem admiratione versâ, vehementer coluit atque suspexit, certissimo vti submissionis, sic eam consecutæ gloriæ argumento. Considerare posse in Senatu quantumuis Religioso, dicere posse rogarique sententiam, imperij quædam species est, eius præsertim quod Aristocraticum nominamus; præsidere verò, & suscipere deique mouere omnia nutu tantum vno, forma est absolutissimæ dignitatis. Hanc in quibusuis etiam feminarum Religiosis Ordinibus nusquam non reperias: vnus, quod sciam, Societatis est, non concilia domi cogere, sententiam non suam dicere, sed exsequi alienam; etiam cum rexeris, tam Præpositis obedire, quam audiri à subditis: denique sic abhorrere, sic abominari dignitatis & excellentiæ omne nomen & speciem, vti ad eas aut ambiendas domi, aut foris admittendas, singulari se voto reddat ineptam.

Concordia inter tam varios plenus expenditur.

Iam verò quàm copiosè suauitatis illa recordatio est, in eodem domicilio habitare tot homines, qui variis in terræ partibus tempora traduxerint ætatis primæ, varios, & sæpè aduersos inter sese, parentes habuerint; qui nec parem ex maiorum imaginibus gloriam traxerint, nec similem peregerint vitæ cursum; quibus non eodem modo natura, non fortuna prospexerit de facultatibus illis, queis & delectantur vulgo homines, & vnice capiuntur; quorum, impulsu indolis, feroces alij, alij remissi, alij ad summa, alij ad una tendentes; verbo vnico, nil æquale; & tamen omnes morum sint & animorum æquabilitate tantâ, vt nec tam dulces inter sese sint liberi, nec iucundi amici, nec accepti affines; imò nulla

nulla alicunde accedere possit beneuolentia, quæ domesticam hanc vel superet vel adæquet. Agite, date vela tam piis, tam placidis affectibus, ô Socij, vt non vos tantum (quæ prima felicitas est) sed etiam hostes intelligant frustra esse foris arma quæ impetant, frustra latentes insidias quæ deprehendant, frustra sæuientes vndique tempestates ac fulmina quæ perstringant, quando tale est perfugium domi.

Sed quibus ego iam verbis, quæ te voce commendem Pudicitia, siue ita maus, innocentia virginalis? tu enim Ecclesiæ, tu nostri Ordinis ornamentum præcipuum: tu quàm mundo rara, tam Societati cara es: tu Religione sollicitâ consecratos Socios, tuos facis & seruas: tuo præsidio ætatis apud nos primæ candor intactus est: tui respectu nominis flos iuuentutis manet illæsus: te custode immaculata etiam inter fordes continentia stola seruatur. Neque, quod hîc ego de te, primus video, vel solus admiror: toto propemodum antè sæculo & gesta & proclamata describo. In aulâ Regis Catholici quibusdam erant (nempe Socij) instar miraculi, quod cum omni genere sexuque promiscuo tam versarentur innoxij, nec dubitavit in mediâ Curia Melchior Canus bellè iocari, Patres Societatis IESV herbam quamdam secum solitos circumferre, quæ vim haberet interimende libidinis: eoque velut antidoto tutò posse inter feminarum versari greges, & confidentibus puellis aurem saluâ integritate præbere. Ea vox seu candido sinceroque ex animo, seu quo alio profecta, admirationem certè multis attulit; sensimque sparsa per Curiam, ad Principis peruenit aures. Qui rei audita curiosus investigator, Ioannem de Zuniga (is erat ei velut morum magister ac custos) ad Patres misit sciscitatum, quod herba genus illud esset tantæ potestatis ac virium, quam illi perhiberentur habere. Fecit imperata Ioannes, expositisquæ Philippi mandatis ab Araozio contendit, vt rem sibi totam, quam mox ad Principem referret, exponeret. Hesit hîc paulisper Araozius: tum rem totam indicaturum se esse respondit, modo is eam Principi, quemadmodum ab se acciperet, accuratè fideliterque referret. Cum ille se reciperet, Verissimum, inquit Araozius, est, quod de huius herbae nostræ potestate narratur: tantarum quippe virium est, vt non modò nobis ad frangendas cupiditates libidinesque sit vsui, verum etiam tutum quoddam ad continendam linguam, & conterendam elationem animi, & omnia vitia, præsidium. Eademque tam multas facultates proprietatesque complectitur, vt equidem valdè velim & Principi & toti Curie eius vsus notum ac familiarem esse. Porro nemo nescit varias à Deo virtutes inditas herbis, quarum beneficio solus is potiatur, qui cognitis & inuentis vitatur. Acuerunt hæc cupiditatem Ioannis, qui vt sine morâ sibi nomen ederet tam salutaris herba, nec se diutiùs properantem ad Principem cunctaretur ac suspensum haberet, acriùs institit. Cui Araozius, Hæc, inquit, herba communi sermone timor Domini nuncupatur: is eas omnes, quas enumeravi virtutes, ac multò etiam plures, quàm dixi, continet. Eo nos, quotquot de Societate sumus, frequenter vitimur: eius præsidio innoxij in medijs flammis periculisque versamur. Ita est, contra liberiores attackus rosam spina defendit, nec alibi quàm in hoc septo magis est tuta; adeoque cum huic eam inclusit, non inuidit natura, sed prouidit. Pudicitiam quoque suam Societas IESV, seu rosam illam esse vis seu liliùm inter spinas, illo hæctenus timore defendit, quo configi carnes suas Regius Vates optabat.

M m m

Atque

*Castitas in
iuuentute
commen-
datur.*

*Part. 1. Hist.
Soc. lib. 5.
num. 63.
Quo ad-
mirabile
in Societa-
te tuta sit
continen-
tia.*

*Obedien-
tia in ar-
duis So-
cietati sin-
gularis.*

Atque hæc tria illa sunt quæ iam tum ab exordio sui Ordinis in Ignatij posteris Gregorius singulari modo illustria mirabatur. Adhæc Franciscus Borgia, domesticus ille quidem, sed exercitati incorruptique ingenij vir, Societati proprium esse nec infimum iudicabat, opera præstare tam ardua cum obedientiâ tam promptâ: hanc ille non tantum repetitis ab vltiore memoriâ exemplis, sed suâ, quam ipse sumpserat, experientiâ comprobabat. Angustus erat, temporibus eius, Oriens, ille tam vastus, maioribus animis votisque Sociorum: Occidens etiam ab his, ire iussis vno tantum nutu vel apice, petebatur: & erant tamen illic non adeunda sed subeunda pericula, nec leuior ipsâ morte, homines inter barbaros, vita ducenda. Inhærebat nempe, hæretique etiamnum, infixum impresumque cogitationibus, dicamne Ignatianum illud, an Xauerianum, I. quo vnico amandandos illicò in terras vltimas, indeque iterum reuocandos Xauerium Xauerijque socios sibi, nec otiosè, Ignatius persuadebat. Sanè non adhuc defecisse hunc spiritum, nedum emarcuisse vim animi, etiam in iis, quos vel patrius cæli rigor tardiores effinxit, vel ætas & valetudo tenerior molliores efformauit; domestica & quotidiana nostro etiam Belgio exempla testantur. Nec pestis grassatur in vrbibus, nec bello pugnatur in campis, nec vtroque laboratur in nauibus sine Socio, sine adiutore calamitatis extremæ. Ita videlicet exercentur, ita præparantur ad nuncupandum denique quartum illud grauissimumque votum Socij iuniores. quod qui tandem fecere legitimè, quocumque terrarum, quacumque viâ vel tempore, ad quoscumque populos Pontifex iusserit, sine morâ, sine auxilio, cum aperto etiam amittendæ vitæ periculo, ire tenentur. Rem dictu facilem, sed factu difficilem; nec à Religiosâ quorumuis obedientiâ, nisi ab illâ deuotorum pro Fide & Ecclesiâ, exigendam.

*Singularis
Societati
inter dis-
tractions
consuetudo
cum Deo.*

Sit & illud familiare Sociis, fortè etiam proprium (quod in iis Carthusienses quandoque Monachi suspexere) volui eos vertique tot cum proximo rebus implicitos, nec tamen auerti à Deo, nedum eueriti, iactari velut in tempestate sæuâ turbinibus sæculi fluctuantis, & toties & obtutu quidem tam fixo spectare cælestia; libros, domos, vrbes, regiones, orbemque percurrere, vbi vbi diuinæ promouendæ gloriæ se modus obtulerit, & interim quasi segregatos ab occupatione omni, suauissimâ cum Deo consuetudine distineri. Diffluere Franciscum Xauerium, etiam tum cum sibi incumbentis Indiæ totius sub onere suspiraret, cæli deliciis; sic orationi adhærere, sic affici Franciscum Suaresium, vt dicat priuari malle se doctrinâ omni suâ (quantâ illâ, Deus bone! & quot annorum quàm magno labore ac studio conquistâ!) quàm carere fructu vel vnus horulæ quem exspectaret agendo cum Deo, quis credat? quis capiat non expertus? Fuit olim Antiocho Soteri, illi à quo postea Syriæ Reges omnes Antiochi sunt dicti, cum bellum duceret in Galatiam, prodigiosè exhibitum pentagonum, quod, à complicitorum inter se quinque angulorum figurâ, Pentalpha; à saluari verò successu victoriæ, signo hoc felicissimo demonstratæ; THEIAN nominauit. Ego verò sic censeo, quinque hæc quæ modò proposui, priuata Societati quasi symbola, posse meritò Pentalpha nostrum & THEIAN nuncupari: quando illis

*Quinque
hæc singu-
laria, sunt
fortuna-
tum & sa-
lutare pen-
talpa So-
cietatis.*

illis inter se positis atque complexis non tantum non interire Societatem, sed ad suam hominumque salutem omnium magis semper & magis conualescere necessum est.

CAPVT SEPTIMVM.

De nomine & existimatione quam Societati contulit rara in omni genere & exercitatione doctrina, quæ expressa verbo, quæ scripto consignata.

F Vere qui dicerent, posteaquam ingressa est in orbem sapientia, ab eo excessisse virtutem; quod illæ nimirum moribus inter se animif- que contrariæ, vnâ viuere non possent: cum simplicitate gauderet virtus; cautâ verò argutâque prudentiâ, & illâ quidem non minus in agendo ver- futâ, quàm in cognoscendo versatâ, sapientia teneretur: quod illa inermis esset & nuda, hæc & phalerata & armata; subesse illa & pati, agere hæc & præesse contenderet. Verum nã illi mihi, quicumque ita censuerunt, & ignorasse virtutem videntur, & non agnouisse sapientiam; nisi forte in- er- tis animi abiectionem pro virtute, arrogantis autem ingenij ostentatio- nem pro sapientiâ coluere. Quod sanè quàm sit vtriq; iniurium, quis non videt? quid enim aut fortius virtute, aut potentius est sapientiâ atque do- c- trinâ? Virum virtus, hominem sapientia, vtraque similem Deo facit.

Fabulosam suam Palladem armavit virtute Iupiter, & sapientiâ de- corauit; at certius & veriùs Societati suæ, quam contra impietatem & ignorantiam Deus eduxit, sociam tot fortissimis ordinibus legionem, de vtrâque prospexit. Ponite ante oculos vnumquemque eorum, quos Societatis huius quosdam quasi primipilos agnoscimus. Vultis incipiam ab Ignatio? vultis post stabilitam propagatamque & optimis discipli- nis institutam Societatem, ab iis ipsis qui instituerunt eam? Quibus tandem adminiculis, nisi doctrinæ prudentiæque singularis, adiutus Ignatius ea conscripsit non tantum argumenta virtutis, sed Philosophiæ plusquam Platoniciæ documenta, sed Reipubl. ab se ordinatæ instituta tam plena, tam perfecta, vt eadem admirentur etiam .ij qui non amant? Scio equidem, illum etiam tum rudem litterarum, cum de Sanctissimâ Trinitate commentaretur subtilissima quædam atque certissima, non suâ tunc, sed cælesti vsum sapientiâ fuisse: non ignoro, cum exararet sublimes iuxta ac pijs commentationes, quæ spiritualia Exercitia nuncupauit, adstitisse illi, magistræ dictantis habitu, MARIAM ipsam sa- pientiæ matrem: fateor, eiusdem præcipientis auxilio conceptas ab Ignatio, traditasque litteris, nouas illas, nec tamen nisi malè sentientibus odiosas Societatis Constitutiones: nego tamen hæc detrahere quidquam ei posse de opinione etiam humanæ ac naturalis scientiæ atque doctrinæ; nisi quis fortè aut Angelicum Thomam, aut Seraphicum Bonauenturam, minus eruditos fuisse contendat, ex eo quod omnem propè, quam habuere, sapientiam hausere de cælo; atque adeò vitio vertere discipulo velit, sub optimis cum maximisque præceptoribus profecisse ad institu- tionem

Falsò cre- dita do- c- trina ad- uersa vir- tuti:

vni cum alterâ bene conuenit.

Societatis doctrina probatur.

Ignatij doctrina.